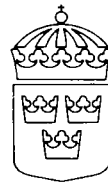

Socialförsäkringsutskottets

betänkande

1988/89:SfU2

Arbetskadeförsäkringen

1988/89
SfU2

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sju under den allmänna motionstiden väckta motioner rörande arbetskadeförsäkringen. I motionerna tas upp följande frågor.

I två motioner (m) ifrågasätts om inte ekonomisk trygghet vid arbetsskada kan tillgodoses på annat sätt än genom arbetskadeförsäkringen. Utskottet redovisar flera skäl för bibehållande av arbetskadeförsäkringen och avstyrker bifall till motionerna.

Flera motioner (m, fp, vpk) rör handläggningen av arbetsskadeärenden, främst de långa handläggningstiderna. Utskottet redovisar åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra handläggningen av arbetsskadeärenden. Utskottet anser att effekterna av dessa åtgärder bör avvaktas och avstyrker motionerna.

I en motion (fp) begärs en översyn av arbetskadeförsäkringen innefattande bl.a. försäkringskassans möjligheter att vidta rehabiliteringsåtgärder och rätten för den som genomgår rehabilitering att vara försäkrad för färdolycksfall. Även i en s-motion begärs en översyn av försäkringen. Utskottet avstyrker bifall till dessa motioner, delvis med hänvisning till rehabiliteringsberedningens pågående arbete.

Utskottet avstyrker även en motion (fp) om ett ändrat handlägningsförfarande i arbetsskadeärenden och om ersättning från AMF till försäkringskassan för utredningskostnader. Det sistnämnda yrkandet förs även fram i en m-motion. Utskottet avstyrker bifall till motionerna, beträffande utredningskostnaderna då motionerna i denna del får anses vara tillgodosedda.

I två motioner slutligen tas upp frågor om livränta. I fp-motionen begärs att livränta skall kunna betalas ut om inkomstförlusten uppgår till en åttondel av basbeloppet. Vidare begärs i c-motionen en översyn av reglerna för livränta till egenföretagare. Utskottet avstyrker bifall till motionerna, den första främst av kostnadsskäl och den andra med hänvisning till pågående översyn inom riksförsäkringsverket.

Till betänkandet har fogats fem reservationer.

1987/88:Sf229 av Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag så att arbetsskadeförsäkringen utgår ur den allmänna försäkringen och blir en angelägenhet för avtal mellan arbetsmarknadens parter och för enskilda försäkringsavtal.

1987/88:Sf245 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt utredning och förslag syftande till reformering av arbetsskadeförsäkringen enligt den i motionen skisserade modellen.

2. att riksdagen i avvaktan på en reformering av arbetsskadeförsäkringen beslutar att samordningstiden mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen skall förlängas från 90 dagar till 180 dagar fr.o.m. den 1 januari 1989.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att försäkringskassan bör erhålla full kostnadstäckning för utredningsarbete och administration av statistik m.m. från försäkringsbolag som anlitar kassans tjänster.

1987/88:Sf266 av Margareta Andrén m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en ny arbetsskadeutredning i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att, i avvaktan på en ny arbetsskadeutredning, samordningstiden för arbetsskador tills vidare förlängs till 180 dagar.

1987/88:Sf297 av Ing-Marie Hansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av arbetsskadeförsäkringen.

1987/88:Sf302 av Karl-Erik Persson m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att arbetsskadeanmälningarna behandlas snabbare, så att beslut normalt kan fattas inom tre månader från anmälningsdagen.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den som drabbas av yrkesskada eller sjukdom ej får utsättas för förnedrande bemötande av myndighetsperson.

1987/88:Sf307 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna inom livränteområdet för egenföretagare.

1987/88:Sf324 av Kjell-Arne Welin och Elver Jonsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade handläggningsrutiner av arbetsskadeärenden.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av lagen om arbetsskadeförsäkring.

Motiveringen återfinns i motion So715.

Allmänt om arbetsskadeförsäkringen

Den 1 juli 1977 trädde lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) i kraft. Därmed upphörde lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) att gälla.

Den som förvärvsarbetar i verksamhet här i riket är försäkrad för arbetsskada. Egenföretagare och uppdragstagare är dock försäkrade endast under förutsättning att de är bosatta i Sverige. Försäkringen omfattar även den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. I begreppet arbetsskada inryms skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även skada som framkallats genom smitta kan i den mån regeringen så föreskrivit anses som arbetsskada.

Principen bakom LAF är att den som drabbas av arbetsskada skall ha rätt till ersättning för hela det inkomstbortfall som är en följd av skadan.

LAF ger ersättning för inkomstförlust för skador och sjukdomar som har uppkommit i arbetet om dessa varar längre än 90 dagar. Under de första 90 dagarna efter det att skadan inträffade, den s.k. samordningstiden, skall sjukförsäkringen inom lagen om allmän försäkring i princip svara för ersättningen till den skadade. Under dessa 90 dagar kan bl.a. sjukpenning utgå. Hel sjukpenning utgör då i normalfallet för dag räknat 90 % av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365.

Om sjukdomen består efter samordningstidens slut ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för bl.a. läkarvård, sjukhusvård och läkemedel. Om sjukdomen medfört en fortsatt nedsättning av förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete med minst hälften utgår sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen. Hel sjukpenning för dag utgör för den som har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst i normalfallet en trehundra- och sextiofemtedel av denna inkomst.

Blir nedsättningen av arbetsförmågan bestående utges livränta från arbetsskadeförsäkringen. Livräntan vid arbetsskada utgör skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade kan antas ha haft om han inte skadats och den inkomst han trots skadan kan beräknas få. Det krävs dock att förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete är nedsatt med minst en femtedel och att inkomstförlusten för år räknat uppgår till minst en fjärdedel av det basbelopp som gällde vid början av det år livräntan skall börja utgå. Arbetsskadeförsäkringen ersätter under dessa förutsättningar en årlig inkomstförlust upp till samma inkomsttak som gäller för ATP, dvs. 7,5 basbelopp. Livränta enligt LAF grundar rätt till ATP till skillnad mot livränta enligt YFL.

Anmälan om arbetsskada skall i princip göras till den allmänna försäkringskassa där den försäkrade är inskriven. Försäkringskassan skall bestämma ersättning enligt LAF så snart det kan ske. Om kassan inte utan betydande dröjsmål kan avgöra om rätt till ersättning föreligger enligt LAF, men det finns sannolika skäl för att sådan rätt föreligger, skall försäkringskassan besluta att ersättning skall betalas ut med ett skäligt belopp om detta är av

väsentlig betydelse för den skadade. Detsamma gäller om rätt till ersättning föreligger, men ersättningsbeloppet inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

Arbetskadeförsäkringen finansieras huvudsakligen genom socialavgifter och avkastning från arbetskadefonden. Avgiften utgör för närvarande 0,90 % av avgiftsunderlaget.

Utskottet behandlar i detta sammanhang två motioner vari ifrågasätts om inte behovet av ekonomisk trygghet vid arbetsskada kan tillgodoses på annat sätt än inom ramen för den nuvarande arbetskadeförsäkringen. Nils Carlshamre m.fl. anför i motion Sf245 yrkande 1 att tillämpningen av arbetskadeförsäkringslagen helt fjärrmat sig från lagstiftarens intentioner vad gäller ersättning vid arbetsskada. Försäkringen är ett svårhanterligt och kostnadskrävande instrument för att tillgodose de ofta marginella behoven utöver sjukförsäkringen. Genom försäkringsöverdomstolens praxis får praktiskt taget var och en som anmäler sin sjukdom som arbetsskada ersättning utöver sjukförsäkringens nivå. Motionärerna begär därför en skyndsamt utredning om behovet av arbetskadeförsäkring kan tillgodoses genom en kombination av allmän sjukförsäkring och en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för arbetsgivare. En sådan ansvarighetsförsäkring bör kunna tecknas hos de vanliga försäkringsbolagen och gärna även hos riksförsäkringsverket. Görel Bohlin begär i motion Sf229 förslag om att arbetskadeförsäkringen skall utgå ur den allmänna försäkringen och bli en angelägenhet för avtal mellan arbetsmarknadens parter och för enskilda försäkringsavtal. Hon anför att samhället har stora kostnader för och svårigheter med att administrera nuvarande lagstiftning. Vidare anser hon att det inte är tillfredsställande att olika ersättningsnivåer tillämpas beroende på om en skada eller sjukdom inträffat i arbetet eller under fritiden. En persons behov av stöd från samhället är nämligen lika stort i båda fallen.

Utskottet har under föregående riksmöte behandlat liknande motionsyrkanden och därvid anført följande (se SfU 1987/88:2 s. 4-5).

Sedan lång tid har man i Sverige, liksom i andra industriländer, ansett att skador ådragna under förvärvsarbete skall kompenseras med högre ersättning än skador i allmänhet. Bakom denna uppfattning ligger bedömningen att den som förvärvsarbetar löper större risk än andra att drabbas av skada. Trots en ökande satsning på arbetarskydd och företagshälsövård finns det, enligt utskottets mening, fortfarande en generellt sett större risk för förvärvsarbetande än för icke förvärvsarbetande att drabbas av skada. Genom arbetskadeförsäkringen och de olika trygghetsförsäkringarna garanteras skadade ersättning enligt skadeståndsrättsliga grunder utan att behöva föra bevisning om att arbetsgivaren varit skadevällande. Därigenom undviks också en rad skadeståndsprocesser mellan arbetstagare och arbetsgivare. Utskottet vill också peka på den starka och mycket viktiga kopplingen mellan arbetskadeförsäkringen och det förebyggande arbetarskyddet. En stor del av informationen till yrkesinspektionen och informationssystemet om arbetsskador (ISA) vid arbetarskyddsstyrelsen kommer från försäkringskassan. Om den speciella ersättningen vid arbetsskada tas bort kan antalet anmälningar komma att sjunka avsevärt. Detta skulle leda till att samhällets kunskap om arbetsmiljön försämras, och därmed begränsas också förutsättningarna att påverka den.

Utskottet anser att samma bedömning av arbetsskadeförsäkringens betydelse måste göras i dag och avstyrker därför bifall till motionerna Sf245 yrkande I och Sf229.

1988/89:SfU2

Handläggningen av arbetsskadeärenden

Sedan arbetsskadeförsäkringens tillkomst har antalet arbetsskadeärenden hos försäkringskassorna ökat kraftigt med huvudsakligen till följd därav ökande handläggningstider. Den genomsnittliga handläggningstiden vid försäkringskassorna av arbetssjukdomsärenden var år 1986 ca nio månader, år 1987 ca tio månader och är för närvarande ca elva månader. Det totala antalet inkomna arbetsskadeanmälningar till försäkringskassorna var år 1982 ca 178 000, år 1983 ca 183 000, år 1984 ca 204 000, år 1985 ca 218 000, år 1986 ca 230 000 och år 1987 ca 241 000. Flertalet sjukfall avslutas dock inom samordningstiden, varför antalet ärenden där försäkringskassan skall göra en prövning blir betydligt mindre. Antalet inkomna arbetsskadeärenden och antalet icke avgjorda ärenden (balanser) under åren 1982-1987 framgår av nedanstående tabell.

Ärenden och balanser angående arbetsskador (jämnat 100-tal)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Inkomna ärenden	42 900	45 500	54 300	64 500	78 600	97 700
Avgjorda ärenden	41 800	40 800	45 900	57 100	68 200	82 200
Balans 31/12	19 200	24 000	32 500	40 000	50 400	65 800

Under år 1988 har försäkringskassornas ärendebalanser fortsatt att öka och uppgick efter första halvåret till ca 76 700 ärenden.

Arbetsskadeförsäkringen har bl.a. mot bakgrund av anhopningen av arbetsskadeärenden hos försäkringskassorna varit föremål för översyn av arbetsskadeutredningen. I betänkandet (SOU 1985:54) Översyn av arbetsskadeförsäkringen lämnade utredningen förslag till åtgärder för att bl.a. komma till rätta med ärendebalanser och väntetider i försäkringskassorna. Förslagen innebar bl.a. att samarbetet mellan försäkringskassorna, företagshälsovården och företagets skyddsorganisation skulle förstärkas. Det medicinska underlaget för kassornas beslut i arbetsskadeärenden skulle förbättras genom att läkarkårens kunskaper om försäkringen ökade och läkarutlåtandena gavs en bättre utformning. Vidare skulle beslutsfattarna hos kassorna ges möjligheter att inhämta uppgifter från olika datasystem som innehåller information om arbetsmiljörisker. Kassornas tillgång till praxisavgöranden skulle förbättras genom att försäkringsöverdomstolens domar gjordes åtkomliga via rättsdatasystemet. En begränsning skulle ske av antalet avgöranden i ärenden som inte kunde leda till ersättning från försäkringen eftersom skadan inte medfört någon inkomstförlust för den försäkrade. Utredningen diskuterade vidare, dock utan att lägga fram något förslag, en förlängning av samordningstiden. Utredningen räknade därvid med att vid en samordningstid av 180 dagar antalet arbetssjukdomsärenden skulle minska med ca 20 % och övriga ärenden med ca 30 %.

Mot bakgrund av de förenklingsförslag som förordades av arbetsskadeut-

redningen har en rad åtgärder vidtagits inom riks försäkringsverket och försäkringskassorna. Sålunda har en hel del åtgärder vidtagits i metodutvecklande och rationaliserande syfte. Hos riks försäkringsverket har inrättats en arbetsskadebyrå inom tillsynsavdelningen. Byrån har en samordnande funktion och skall följa och initiera aktiviteter på arbetsskadeområdet. En särskild handlingsplan har tagits fram för att effektivisera handläggningen inom ramen för nuvarande arbetsskade försäkring och för att bidra till en ökad likformighet och stabilisering av tillämpningen. Allmänna råd rörande tillämpningen av försäkringen skall tas fram. Genom konferenser och rättslägesanalyser skall byrån sprida kännedom om praxis och verka för en enhetlig tolkning av denna. Ett projekt för uppföljning av metodfrågor och rationaliseringar i handläggningen skall genomföras. Ett förenklat beslutsförfarande kan fr.o.m. den 1 januari 1988 tillämpas i vissa arbetsskadeärenden. På försök får vid några försäkringskassor tjänsteman fatta beslut i vissa okomplicerade arbetssjukdoms ärenden.

De olika åtgärder som vidtagits beträffande arbetsskadehandläggningen har lett till att antalet avgjorda ärenden ökat. Under år 1984 skedde således en ökning med ca 13 %, år 1985 ytterligare ca 25 %, år 1986 ca 20 % och år 1987 likaså ca 20 %.

För budgetåret 1986/87 har till försäkringskassorna anvisats 15 milj. kr. för att möta den kraftiga ärendetillströmningen inom arbetsskade försäkringen, och för budgetåret 1987/88 har engångsvis anvisats 30 milj. kr. för samma ändamål. Antalet årsarbetare som sysslade med arbetsskadehandläggningen beräknades uppgå till ca 800 vid ingången av år 1988. För budgetåret 1988/89 har försäkringskassorna för arbetsskadehandläggningen fått den tidigare engångsanvisningen på 30 milj. kr. (motsvarande 220 årsarbetare) permanentad och dessutom ytterligare 16 milj. kr. (motsvarande 100 årsarbetare). Riks försäkringsverket har i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90 begärt medel för ytterligare 500 årsarbetare för arbetsskadehandläggningen. Om antalet ärenden fortsätter att öka i samma takt som de senaste åren motsvarar detta tillskott enligt riks försäkringsverket enbart vad som behövs för att förhindra ytterligare ökade väntetider. I denna bedömning ligger även att produktiviteten beräknas öka så att avverkningen av arbetssjukdoms ärenden kommer att öka från 86 ärenden per årsarbetare under år 1987 till 90 ärenden under år 1988 och 100 ärenden under år 1989.

Av de ärenden som avgjorts har andelen godkända arbetsskador ökat kraftigt under perioden. Framför allt gäller detta ärenden om arbetssjukdomar. Av samtliga avgjorda ärenden år 1983 godkändes arbetsskada i 71,7 % av ärendena och år 1987 i 87,2 % av ärendena. Motsvarande tal för enbart ärenden om arbetssjukdom var 57,6 % resp. 85,8 %.

Arbetsskade försäkringen finansieras huvudsakligen genom en socialavgift och avkastning från arbetsskadefonden. Socialavgiften var 0,6 % av lönesumman åren 1980–1987 och höjdes fr.o.m. år 1988 till 0,9 %. Kostnaderna för arbetsskade försäkringen har stigit kraftigt under senare år. Detta har lett till att utgifterna för försäkringen fr.o.m. år 1986 har överstigit inkomsterna. Under år 1987 har inkomsterna uppgått till 2 373 milj. kr. och utgifterna till 4 436 milj. kr. Arbetsskadefondens medelsbehållning har till följd därav minskat och uppvisade vid 1987 års utgång ett underskott på 790 milj. kr.

Riksförsäkringsverket har i skrivelse till regeringen i december 1987 föreslagit att avgiften för år 1989 höjs till 2,35 %. 1988/89:SfU2

Mot bakgrund av att antalet ärenden hos försäkringskassorna fortsatt att öka och att balansläget vid halvårsskiftet 1987 var oroväckande begärde riksdagen i slutet av år 1987 (SfU 1987/88:2, rskr. 25) att regeringen snarast skulle ta de initiativ som erfordrades för att en analys av orsakerna till det ökande antalet arbetsskadeanmälningar skulle komma till stånd.

De långa handläggningstiderna och de stora utgifterna för försäkringen ligger till grund för flera motionsyrkanden. Således begär Karl-Erik Persson m.fl. i motion Sf302 yrkande 2 att det vidtas sådana åtgärder att beslut i ett arbetsskadeärende normalt kan fattas inom tre månader från det att skadan har anmälts. Motionärerna påtalar att de nuvarande handläggningstiderna i försäkringskassa och försäkringsdomstol för många innebär att de inte får ut ersättning under sin livstid. Oklarhet i ersättningsfrågorna medför även att den skadades rehabilitering försenas. Motionärerna begär vidare i yrkande 3 ett uttalande om att den som drabbats av arbetsskada eller sjukdom inte får utsättas för förnedrande bemötande av myndighetsperson. Enligt motionärerna möter de flesta som drabbats av arbetsskada en mur av tjänstemän och läkare som förnekar att skadan kan bero på arbetet.

Utskottet anser att den nuvarande genomsnittliga handläggningstiden hos försäkringskassan om elva månader i arbetssjukdomsärenden är klart otillfredsställande. Såsom ovan redovisats har en rad åtgärder vidtagits i syfte att förbättra och effektivisera handläggningen av arbetsskadeärenden. Vidare har försäkringskassorna under senare år erhållit medel för en kraftig utökning av antalet arbetsskadehandläggare. Vissa av åtgärderna och inte minst tillskottet av handläggare har helt naturligt ännu inte hunnit ge full effekt. Vad gäller handläggningstiderna bör därför enligt utskottets uppfattning utvecklingen ytterligare avvaktas. Av särskilt intresse kommer därvid även att vara den analys som riksdagen begärt av regeringen om anledningen till att antalet arbetsskadeanmälningar ökar. Vidare kan de insatser som görs på arbetsmiljöns område bli av betydelse för den framtida utvecklingen av ärendetillströmningen. Utskottet vill i denna del särskilt framhålla den arbetsmiljökommission som skall kartlägga de 400 000 mest utsatta jobben och föreslå konkreta åtgärder för att få bort sådana arbetsmiljöer som i dag sliter ut människor i förtid. Dessutom har arbetsmiljöfonden beslutat att satsa 60 milj. kr. på ett program mot belastningsskador.

Beträffande det i motionen begärda uttalandet om att den som drabbats av arbetsskada eller sjukdom inte får utsättas för förnedrande bemötande av myndighetsperson vill utskottet understryka vikten av att alla som drabbas av sjukdom, och således inte enbart arbetsskadade, får ett korrekt bemötande. Utskottet utgår från att personalen vid försäkringskassor och andra myndigheter bemöter de försäkrade på ett korrekt sätt. Något riksdagens uttalande med anledning av motionen är inte påkallat.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion Sf302 yrkandena 2 och 3.

I motion Sf266 yrkande 1 av Margareta Andrén m.fl. begärs en ny förutsättningslös arbetsskadeutredning. Motionärerna anför att utredningen skall omfatta samordningstidens längd, men även försäkringens inverkan på

en förbättrad arbetsmiljö. Vidare måste försäkringskassornas möjligheter att genomföra rehabilitering utredas. Motionärerna anser att utredningen dessutom skall omfatta frågan om ersättning från arbetsskadeförsäkringen till den som genomgår rehabilitering och skadas vid färd till och från rehabiliteringsplatsen. Vidare begär motionärerna i yrkande 2 förslag om att samordningstiden i avvaktan på förslag från den begärda utredningen förlängs till 180 dagar. Även Nils Carlshamre m.fl. begär i motion Sf245 yrkande 2 att riksdagen beslutar att – i avvaktan på förslag från den ovan av motionärerna förordade utredningen om en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för arbetsgivare – förlänga samordningstiden från 90 dagar till 180 dagar fr.o.m. den 1 januari 1989.

Ing-Marie Hansson m.fl. påtalar i motion Sf297 att kostnaderna för arbetsskadeförsäkringen ökat och att de stora ärendebalanserna vid försäkringskassorna medför långa väntetider som även kan fördröja en rehabilitering. Motionärerna påtalar vidare att stora grupper löntagare redan i dag genom avtal har tillförsäkrats full ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom. Motionärerna begär mot denna bakgrund en översyn av arbetsskadeförsäkringen.

Vad gäller frågan om samordningstidens längd anser utskottet att effekterna av de ovan redovisade åtgärderna beträffande arbetsskadehandläggningen bör avvaktas. Det bör enligt utskottet inte komma i fråga att i avvaktan härpå begränsa förmånerna från arbetsskadeförsäkringen genom en förlängning av samordningstiden.

Beträffande arbetsskadeförsäkringens betydelse för det förebyggande arbetarskyddet anser utskottet att de insatser på arbetsmiljöområdet som vidtagits under senare år visar att försäkringen har stor betydelse i detta sammanhang. Någon utredning i denna del är således inte nödvändig.

Vad härefter gäller försäkringskassornas möjligheter att genomföra rehabilitering vill utskottet erinra om rehabiliteringsberedningens uppdrag att göra en översyn av främst sjukförsäkringens regler och uppgifter när det gäller förebyggande åtgärder och i samband med rehabilitering. Beredningen har till uppgift bl.a. att undersöka om det går att samordna rehabiliteringsinsatserna på ett bättre sätt än för närvarande och att införa enhetliga ersättningsformer under rehabiliteringen. Vidare skall beredningen klarlägga ansvarsfrågorna i rehabiliteringsarbetet och ta ställning till om försäkringskassorna skall ges en mera aktiv och pådrivande roll. Beredningens betänkande väntas föreligga i november 1988.

Utskottet anser att frågan om försäkringskassans möjligheter i rehabiliteringshänseende bör anstå i avvaktan på rehabiliteringsberedningens betänkande. Utskottet hyser även förhoppningen att den pågående decentraliseringen inom försäkringskassorna, som innebär att även arbetsskadehandläggningen förläggas till lokalkontoren, skall komma att förbättra möjligheterna för försäkringskassorna att vidta rehabiliteringsåtgärder i arbetsskadeärenden.

Vad slutligen gäller frågan om ersättning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring för den som deltar i rehabilitering och skadas vid färd till eller från rehabiliteringen gäller för närvarande följande bestämmelser.

Regeringen har i särskild förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring

och statligt personskadeskydd föreskrivit att arbetsskadeförsäkringen gäller bl.a. den som som deltar i arbetsmarknadsutbildning, är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller genomgår arbetsprövning eller arbetsträning som har godkänts av allmän försäkringskassa. Försäkringen gäller endast under moment i utbildningen då eleven utför arbete som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete. Skador under resor till och från utbildningsstället omfattas däremot inte av försäkringskyddet. Däremot kan ersättning vid bl.a. färdolycksfall utgå i annan ordning, nämligen enligt förordning (AMSF 1979:7). Enligt denna utgår ersättning till elev i arbetsmarknadsutbildning, som uppstår utbildningsbidrag och till inskriven sökande vid arbetsmarknadsinstitut. Ersättning utgår även till arbetssökande som genom beslut av arbetsförmedlingen anvisats att delta i besök för kartläggning av sökandens yrkeskunskaper hos utbildningsanordnaren eller förbesök vid arbetsmarknadsinstitut. I dessa fall kan ersättning utgå för förlorad arbetsinkomst.

Rehabiliteringsberedningen har på förslag av arbetsskadeutredningen fått i uppdrag att utreda även frågan om försäkringskyddet för studerande under rehabilitering. Utskottet, som behandlat frågan om dessa elevers försäkringskydd under 1986/87 års riksmöte (se SfU 1986/87:6 s. 5–6), anser att beredningens betänkande bör avvaktas även i denna del.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf266 yrkandena 1 och 2, Sf245 yrkande 2 och Sf297.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motion Sf324 yrkande 1 av Kjell-Arne Welin och Elver Jonsson, vari begärs ett tillkännagivande angående ändrade handläggningsrutiner i arbetsskadeärenden. Motionärerna påpekar att när det gäller avtalsförsäkringar administreras dessa av Arbetsmarknadsförsäkringar (AMF). AMF har möjlighet att hos försäkringskassan initiera utredning angående ifrågasatt arbetsskada. Enligt motionärerna borde försäkringskassan till en början godkänna alla inkomna anmälningar som arbetsskada. I de fall AMF har en annan uppfattning får AMF föra ärendet vidare till försäkringsrätten. Eftersom utredningsarbetet sker på uppdrag av AMF bör enligt motionärerna utredningskostnaderna ersättas av AMF. Frågan om AMF:s skyldighet att betala försäkringskassans utredningskostnader tas även upp av Nils Carlshamre m.fl. i motion Sf245 yrkande 3. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att försäkringskassan bör erhålla full kostnadstäckning för utredningsarbete och administration av statistik m.m.

Vid prövning av om arbetsskada föreligger gäller enligt den s.k. bevisregeln i 2 kap. 2 § lagen om arbetsskadeförsäkring följande. Har försäkrad varit utsatt för skadlig inverkan i arbetet, skall skada som han har ådragit sig anses vara orsakad av den skadliga inverkan, om ej betydligt starkare skäl talar mot det. Utskottet anser att denna bevisregel skall tillämpas av försäkringskassan i alla prövade arbetsskadeärenden oavsett om rätt till ersättning föreligger enligt lagen eller ej och att besvär över kassans beslut får anföras i vanlig ordning.

Vad herefter gäller frågan om ersättning från AMF för försäkringskassans utredningsarbete vill utskottet nämna att samarbetet mellan försäkringskassorna och AMF – Trygghetsförsäkring sker med stöd av kungörelsen (RFFS

1979:20) om tillhandahållande av vissa uppgifter i arbetsskadeärenden. Försäkringskassans kostnader för verksamheten skall enligt kungörelsen ersättas enligt grunder som riksförsäkringsverket och AMF kommer överens om. Enligt vad utskottet erfarit betalar AMF för närvarande inte någon ersättning för kassans utredningsarbete. Utskottet vill i detta sammanhang nämna att arbetsskadeutredningen i SOU 1985:54 (s. 79–80) har föreslagit att regeringen skall förordna att försäkringskassorna skall handlägga s.k. serviceärenden åt AMF och att AMF skall ersätta kassorna för självkostnaden för detta biträde. Utredningen har beräknat att antalet serviceärenden uppgår till ca 5 000 per år och uppskattat självkostnaden till ca 3 milj. kr.

Utskottet anser med hänvisning till innehållet i RFFS 1979:20 och i likhet med föregående riksmöte (se SfU 1987/88:2 s. 10) att någon riksdagens åtgärd inte är påkallad när det gäller ersättning från AMF för försäkringskassornas utredningsarbete.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf324 yrkande 1 och Sf245 yrkande 3.

Livränta

Om en arbetsskada förorsakat bestående nedsättning av arbetsförmågan kan livränta utges med belopp som motsvarar skillnaden mellan den inkomst som den skadade kan antas ha fått om han inte skadats och den inkomst han beräknas kunna erhålla trots skadan. För att livränta skall kunna utgå fordras dock att den försäkrades förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete blivit nedsatt med minst en femtondel. Inkomstförlusten skall för år räknat uppgå till minst en fjärdedel av det basbelopp som gällde det första år livräntan skulle börja utgå. Livräntan beräknas på den försäkrades livränteunderlag och utgår med så stor andel av detta som motsvarar graden av nedsättning av hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete. Livränteunderlaget utgörs i allmänhet av den sjukpenninggrundande inkomsten vid den tidpunkt från vilken livräntan skall utgå eller den inkomst som då skulle ha utgjort hans sjukpenninggrundande inkomst, om försäkringskassan hade känt till samtliga förhållanden.

I motion Sf324 yrkande 2 begär Kjell-Arne Welin och Elver Jonsson en översyn av lagen om arbetsskadeförsäkring. Enligt motionärerna medför bestämmelsen att livränta betalas ut endast om inkomstförlusten uppgår till en fjärdedel av basbeloppet att deltidsarbetande och heltidsarbetande med låg lön ställs utanför möjligheterna att få livränta. Bestämmelsen bör därför ändras så att livränta betalas ut om inkomstförlusten uppgår till en åttondel av basbeloppet.

Utskottet konstaterar att motionärernas förslag innebär att livränta skulle kunna utgå vid en inkomstförlust om minst 3 225 kr. (vid basbeloppet 25 800 kr.). Eftersom förmågan att skaffa sig inkomst skall vara nedsatt med minst en femtondel skulle den föreslagna förändringen kunna få betydelse för personer med ett livränteunderlag upp till ca 96 700 kr. per helt år. Motionärernas förslag skulle visserligen medföra ett ekonomiskt tillskott för personer med lägre inkomster men med hänsyn till de ökade utgifterna för försäkringen som skulle bli följden är utskottet inte berett tillstyrka förslaget.

Härtill kommer att en sänkning av den nedre gränsen sannolikt skulle medföra tillämpningsproblem. Motion Sf324 yrkande 2 bör därför avslås.

Karin Israelsson m.fl. anför i motion Sf307 yrkande 1 att bestämmelserna om livränta medför att den egenföretagare vars nettoinkomst inte minskar efter skadan inte kan erhålla livränta. Reglerna kan således medföra problem för t.ex. en lantbrukare som tar ut medel från skogskonto i nära anslutning till livränteprövningen. Enligt motionärerna bör bedömningen i dessa fall grundas på ett annorlunda inkomstbegrepp och göras med större hänsyn till de faktiska förhållandena. Motionärerna begär av denna anledning en översyn av reglerna om livränta till egenföretagare.

Beträffande det särskilda exempel motionärerna tar upp kan nämnas att syftet med bestämmelserna om skogskonto är att göra det möjligt för en skogsägare att fördela intäkterna från ett större skogsuttag över en tioårsperiod. Vid mycket omfattande skador på skogen kan insättning få göras på ett konto med 20 års löptid (skogsskadekonto). Skogsägaren får med vissa begränsningar uppskov med beskattningen med ett belopp som motsvarar den del av skogsintäkterna som sätts in på skogskontot.

Vid fastställande av livränta till en egenföretagare skall försäkringskassan göra en bedömning av hans förmåga att i fortsättningen skaffa sig inkomst genom eget arbete. Storleken av nedsättningen av arbetsförmågan skall sedan utgå i form av livränta beräknad på ett livränteunderlag som i allmänhet utgörs av den sjukpenninggrundande inkomsten vid den tidpunkt från vilken livräntan skall utgå. Av reglerna för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst framgår att inkomsten för en egenföretagare inte får beräknas högre än som motsvarar skäligen avlöning för liknande arbete för annans räkning. Har egenföretagaren under en följd av år i allmän självdeklaration redovisat lägre skatterättslig nettointäkt än vad som motsvarar sådan avlöning, skall enligt riksförsäkringsverkets kungörelse (RFFS 1981:5) den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas med ledning av de tre senaste årens taxering. I förekommande fall skall hänsyn tas till särskilt investeringsavdrag eller därmed jämförligt avdrag. Den sjukpenninggrundande inkomsten får beräknas till högre belopp än vad som framgår av den skatterättsliga nettointäkten under en verksamhets uppbyggnadsskede eller om andra särskilda skäl föreligger, såsom en stark skuldbelastning, ändrade förvärvsförhållanden eller tillfälliga förluster. I Allmänna råd 1986:6 rekommenderar riksförsäkringsverket bl.a. att bokslutsdispositioner som mer eller mindre tillfälligt innebär vissa förskjutningar i redovisningsskyldigheten (i huvudsak alla avsättningsmöjligheter till lager eller fonder) inte skall medföra att nettointäkten höjs vid bestämmande av den sjukpenninggrundande inkomsten för egenföretagare.

Inom riksförsäkringsverket pågår för närvarande en översyn av reglerna om egenföretagares sjukpenninggrundande inkomst. Med hänsyn till att livränteprövningen har nära samband med reglerna för den sjukpenninggrundande inkomsten anser utskottet att resultatet av riksförsäkringsverkets översyn bör avvaktas. Motion Sf307 yrkande 1 bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. beträffande *utredning om ändrade former för ersättning vid arbetsskada*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf245 yrkande 1 och 1987/88:Sf229,

2. beträffande *handläggningstiderna för arbetsskadeärenden*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf302 yrkande 2.

3. beträffande *bemötande av arbetsskadade*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf302 yrkande 3.

4. beträffande *översyn av arbetsskadeförsäkringen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf266 yrkande 1 och 1987/88:Sf297,

5. beträffande *samordningstidens längd*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf266 yrkande 2 och 1987/88:Sf245 yrkande 2,

6. beträffande *ersättning för utredningskostnader*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf324 yrkande 1 och 1987/88:Sf245 yrkande 3.

7. beträffande *minimibeloppet för utbetalning av livränta*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf324 yrkande 2,

8. beträffande *livränta till egenföretagare*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf307 yrkande 1.

Stockholm den 8 november 1988

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Ulla Johansson (s), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Margareta Persson (s), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Maud Björnemalm (s), Christina Pettersson (s), Bertil Persson (m) och Maria Leissner (fp).

Reservationer

1. Utredning om ändrade former för ersättning vid arbetsskada och samordningstidens längd (mom. 1 och 5)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Bertil Persson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet har" och på s. 5 slutar med "och Sf229." bort ha följande lydelse:

Arbetskadeförsäkringen i sin nuvarande utformning har visat sig vara ett mycket svårhanterligt och alltför kostnadskrävande instrument för att tillgodose det i många fall marginella behovet av extra försäkringskydd utöver den allmänna sjukförsäkringen. Utskottet delar därför riks-försäkringsverkets och riksrevisionsverkets uppfattning att något radikalt måste göras åt arbetskadeförsäkringen. Enligt utskottets mening bör en ny utredning av arbetskadeförsäkringen omgående tillsättas. En utgångspunkt för utredningen bör vara att den allmänna sjukförsäkringen – oavsett orsaken till skadan eller sjukdomen – skall täcka alla vårdkostnader och, i princip, 90 % av inkomstbortfallet. Utredningen bör få i uppdrag att undersöka om inte behovet av arbetskadeförsäkring kan tillgodoses genom den allmänna sjukförsäkringen kombinerad med en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för arbetsgivare. En sådan ansvarighetsförsäkring bör kunna tecknas i vilket försäkringsbolag som helst, även hos riks-försäkringsverket om det kan konkurrera. Försäkringar bör kunna tecknas av varje företag för sig eller t.ex. branschvis. Det bör också vara möjligt att i avtal mellan parterna reglera hur försäkringen i detalj skall vara uppbyggd. Huvudsaken är att det i botten finns en lagstadgad skyldighet för alla arbetsgivare att teckna ansvarighetsförsäkring mot arbetskada. En ansvarighetsförsäkring enligt denna modell skulle också kunna omfatta i dag oförsäkrade grupper eller enskilda personer. Vid försäkringskassorna skulle personal som i dag handlägger arbetsskadeärenden kunna friställas för att ägna sig åt rehabilitering av långtidssjukskrivna och handikappade. Kostnaderna för den allmänna försäkringen skulle då bli lägre genom att sjukskrivningstiderna kunde förkortas och antalet förtidspensioneringar kunde minskas. Utskottet tillstyrker således bifall till motion Sf245 yrkande 1. Härigenom får syftet med motion Sf229 anses vara i huvudsak tillgodosett. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "av samordningstiden." bort ha följande lydelse:

I avvaktan på utredning av och förslag till en sådan arbetskadeförsäkring bör, mot bakgrund av de stora ärendebalanserna, samordningstiden mellan sjukförsäkringen och arbetskadeförsäkringen förlängas från 90 till 180 dagar. Riksdagen bör därför med bifall till motion Sf254 yrkande 2 besluta om sådan ändring av lagen om arbetskadeförsäkring. Ändringen bör träda i kraft den 1 januari 1989.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utredning om ändrade former för ersättning vid arbetskada*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf245 yrkande 1 och med anledning av motion 1987/88:Sf229 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *samordningstidens längd*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf245 yrkande 2 och med anledning av motion 1987/88:Sf266 yrkande 2 antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade

Lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Häri genom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

3 kap

1 §

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom under en tid av 90 dagar efter det att skadan inträffade, dock längst till dess skadan medför rätt till livränta eller rätten till sjukpenning upphör enligt 3 kap. 3 § första stycket andra meningen nämnda lag (samordningstid).

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom under en tid av 180 dagar efter det att skadan inträffade, dock längst till dess skadan medför rätt till livränta eller rätten till sjukpenning upphör enligt 3 kap. 3 § första stycket andra meningen nämnda lag (samordningstid).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Handläggningstiderna för arbetsskadeärenden (mom. 2)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "mot belastningsskador." bort ha följande lydelse:

Arbetsskadeförsäkringen som trädde i kraft den 1 juli 1977 innebar väsentliga förbättringar i förhållande till äldre lagstiftning. För dem som drabbats av arbetsskada har emellertid tillämpningen i praktiken kommit att bli en besvikelse. Den stora ärendehanopningen vid försäkringskassor och överklagningsinstanser har också medfört sådana förseningar att många som skadats i sitt arbete inte får ut ersättning under sin livstid. De åtgärder som vidtagits för att möta den kraftiga ärendetillströmningen är otillräckliga, och köerna vid försäkringskassorna av människor som väntar på beslut i sina ärenden kommer även fortsättningsvis att öka. Ytterligare åtgärder bör därför enligt utskottets mening omedelbart vidtas. Åtgärderna måste leda till att beslut i arbetsskadeärenden normalt kan fattas inom tre månader från anmälningsdagen. Vad utskottet med bifall till motion Sf302 yrkande 2 således anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *handläggningstiderna för arbetsskadeärenden* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf302 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Översyn av arbetsskadeförsäkringen och samordningstidens längd (mom. 4 och 5) 1988/89:SfU2

Barbro Sandberg och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Vad gäller" och på s. 9 slutar med "och Sf297." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att handläggningstiderna i arbetsskadeärenden vid försäkringskassorna blivit oacceptabelt långa. Åtgärder har vidtagits för att rationalisera och effektivisera handläggningen, och försäkringskassorna har under flera år fått kraftiga personalförstärkningar för denna handläggning, men balanserna av arbetsskadeärenden hos försäkringskassorna växer fortfarande kraftigt. Dessutom har kostnaderna för försäkringen ökat starkt. Trots att riksdagen fr.o.m. den 1 januari 1988 beslutat höja arbetsskadeavgiften till 0,9 % kommer utgifterna för försäkringen att överstiga inkomsterna. Arbetsskadeutredningen har i sitt betänkande SOU 1985:54 anfört att nuvarande balanser måste nedbringas och att i vart fall ytterligare förlängda väntetider måste förhindras. Arbetsskadeutredningen har funnit att en förlängning av samordningstiden från 90 till 180 dagar vore en effektiv åtgärd för att begränsa ärendetillströmningen. De beräkningar som utredningen redovisat ger vid handen att en samordningstid på 180 dagar kan medföra att antalet arbetssjukdomsärenden minskar med ca 20 % och övriga ärenden med ca 30 %. Utredningens beräkningar visar vidare att en sådan samordning inte leder till nämnvärda ekonomiska försämringar för den enskilde.

Med hänsyn till det ovan anförda anser utskottet att en förutsättningslös utredning bör tillsättas. Utredningen bör få i uppdrag att behandla, förutom samordningstidens längd, även frågan om arbetsskadeförsäkringens effekter på arbetsmiljölagen. Arbetsskadeförsäkringen fungerar nämligen inte i dag generellt sett som incitament för att förbättra arbetsmiljön. Vidare måste försäkringskassornas möjligheter till reella rehabiliteringsinsatser utredas. Utredningen bör dessutom behandla frågan om personer som genomgår rehabilitering skall ha rätt till arbetsskadeersättning vid olycksfall under färd till eller från rehabiliteringsstället.

Utskottet anser slutligen att, i avvaktan på resultatet av en sådan utredning, samordningstiden mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen bör förlängas från 90 till 180 dagar. Regeringen bör därför snarast komma med förslag om en sådan förlängning av samordningstiden.

Vad utskottet sålunda anfört bör med bifall till motion Sf266 yrkandena 1 och 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *översyn av arbetsskadeförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf266 yrkande 1 och med anledning av motion 1987/88:Sf297 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *samordningstidens längd*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf266 yrkande 2 och med avslag på motion 1987/88:Sf245 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ersättning för utredningskostnader (mom. 6)

1988/89:SfU2

Gullan Lindblad (m), Margit Gennser (m), Barbro Sandberg (fp), Ragnhild Pohanka (mp), Bertil Persson (m) och Maria Leissner (fp) anför:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Vad härefter" och på s. 10 slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att arbetsskadeärendena åsamkar försäkringskassorna stora administrativa kostnader. De allmänna försäkringskassorna samarbetar i dessa ärenden med AMF-Trygghetsförsäkring i enlighet med bestämmelser i riksförsäkringsverkets kungörelse (RFFS 1979:20). Försäkringskassans kostnader för denna verksamhet skall enligt kungörelsen betalas av AMF i enlighet med grunder som riksförsäkringsverket och AMF-Trygghetsförsäkring kommer överens om. Utskottet har erfarit att AMF för närvarande inte erlägger någon ersättning. Utskottet anser därför att regeringen bör förordna att AMF – i den mån man initierar utredning hos kassorna – skall betala den verkliga kostnaden för denna utredning. Vad utskottet sålunda anfört bör med bifall till motion Sf245 yrkande 3 ges regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ersättning för utredningskostnader*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf245 yrkande 3 och med anledning av motion 1987/88:Sf324 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Livränta till egenföretagare (mom. 8)

Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Margit Gennser (m), Rune Backlund (c), Ragnhild Pohanka (mp) och Bertil Persson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Inom riksförsäkringsverket" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de regler som gäller för beräkning av livränta till egenföretagare inte ger en rättvisande bild av företagarens förmåga att efter en arbetsskada skaffa sig inkomst genom eget arbete. En jordbrukare som efter en arbetsskada kompenserar en inkomstförlust genom att göra uttag av medel från skogskonto får kanske ingen minskning av den taxerade nettointäkten av jordbruksfastighet. Han kommer därför inte att erhålla någon livränta enligt lagen om arbetsskadeförsäkring. Enligt utskottets mening bör övervägas om ett annat inkomstbegrepp kan tillämpas i dessa sammanhang som medger att större hänsyn kan tas till de faktiska möjligheterna för en egenföretagare att i fortsättningen skaffa sig inkomst genom eget arbete. Riksdagen bör därför med bifall till motion Sf307 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna att en översyn bör ske av reglerna för livränta till egenföretagare.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *livränta till egenföretagare*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf307 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.